זה שינון וזה שינון ואין מבטל שינון מפני שינון, והא תנינן *הקורא מכאן ואילך ה לא הפסיד כאדם שהוא קורא בתורה. הא בעונתה חביבה מד"ת, היא היא. א"ר יודן רשב"י ע"י שהיה תדיר בד"ת לפיכך אינה חביבה יותר מד"ת. אמר רבי אבא מרי לא תנינן אלא כאדם שהוא קורא בתורה הא בעונתה כמשנה היא רשב"י כדעתיה דרשב"י אמר *העוסק במקרא מידה ואינה מידה ורבנן עבדי מקרא כמשנה:

הלכה ג מתני' *בש"א בערב כל אדם יטו ויקרו ובבוקר יעמדו שנאמר °בשכבך ובקומך וב"ה אומרים ג כל אדם קורין כדרכן שנאמר °[בשבתך בביתך] ובלכתך בדרך א"כ למה נאמר בשכבך ובקומך אלא בשעה שבני אדם שוכבין ובשעה שבני אדם עומדים: **גמ'** *הא דב"ה מקיימים תרין קריין מה מקיימין דב"ש בשבתך בביתך ובלכתך בדרך. *בשבתך בביתך פרט לעוסקים במצות ובלכתך בדרך ג פרט לחתן. ותני *מעשה בראב"ע ור' ישמעאל שהיו שרויין במקום אחד והוה ראב"ע מוטה ור' ישמעאל זקוף הגיע זמן ק"ש נזקף ראב"ע והטה רבי ישמעאל אמר ראב"ע לר' ישמעאל אומר לאחד מן השוק מה לך זקנך מגודל והוא אומר יהיה כנגד המשחיתים אני שהייתי מוטה נזקפתי ואתה שהיית זקוף הטית. א"ל אתה נזקפת כדברי ב"ש ואני הטיתי כדברי ב"ה. ד"א שלא יראוני התלמידים ויעשו הלכה קבע כדברי ב"ש:

הלכה ד מתני' *א"ר טרפון אני הייתי בא בדרך והטיתי לקרות כדברי ב"ש וסיכנתי בעצמי מפני הלסטים אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה: **גמ'** *חברייא בשם ר' יוחנן דודים דברי סופרים לד"ת וחביבים כד"ת °חכך כיין הטוב. שמעון בר ווה בשם ר' יוחנן דודים דברי סופרים לד"ת וחביבים יותר מד"ת °כי טובים דודיך מיין. ר' בא בר כהן בשם ר' יודה בן פזי תדע לך שחביבים דברי סופרים מד"ת שהרי ר"ט אלו לא קרא לא היה עובר אלא בעשה וע"י שעבר על דברי ב"ה נתחייב מיתה ע"ש °ופורץ גדר ישכנו נחש. תני רבי ישמעאל ד"ת יש בהן איסור ויש בהן היתר יש בהן קולין ויש בהן חומרים אבל דברי סופרים כולן חמורין הן תדע לך שהוא כן דתנינן תמן *האומר אין תפילין לעבור על ד"ת פטור ד חמש טוטפות להוסיף על דברי סופרים חייב. רבי חנניה בריה דרב אדא בשם רבי תנחום בי ר' חייא חמורים דברי זקנים מדברי נביאים

דכתיב

תורה אור

דברים ו

שם

פני משה

זהו שינון. משום דמלות ק"ש שינון ודיבור הוא ואין מבטלין דיבור הלימוד מפני לימוד אחר : והא תנינן וכו'. ומשמע הא ק"ש בעונתה חביבה יותר מד"ת ומשני היא היא כלומר לר"ש היא היא כדאמר ר' יודן לפי שהיה ר"ש תדיר בד"ת ולפיכך אין ק"ש בעונתה חביבה יותר מד"ת וכי קתני במתני' לשאר כל אדם הוא דקאמר : א"ר אבא מרי. בלאו הכי ל"ק דלא תנינן אלא כאדם שהוא קורא בתורה והיינו מקרא ותידוק מינה הא בעונתה כמשנה היא וא"כ ר"ש שהיה לומד במשנה א"צ להפסיק אפי' בעונתה : ר"ש בן יוחי כדעתיה. דאמר לקמן פ' כל כתבי העוסק במקרא מדה שאינה מדה היא ואינו כעוסק במשנה : ורבנן עבדי מקרא כמשנה. והלכך לא נפרשי להמתני' כר"ש ומפסיקין לק"ש מד"ת:

הלכה ג מתני' יטו. על צדיהם דכתיב בשכבך דרך שכיבה : יעמדו. דכתיב ובקומך דרך קימה: כדרכן. בין בקימה בין בישיבה בין בשכיבה בין בהליכה : **גמ'** הא דב"ה מקיימין תרין קריא. דידהו וקרא דב"ש אלא דב"ש מה מקיימין קרא דב"ה : בשבתך בביתך פרט לעוסקים במצות. דמשמע בשבת דידך שאתה עוסק בדברי רשות : ובלכתך בדרך פרט לחתנים. דמשמע בלכת דידך שאתה טרוד בדבר רשות פרט לחתן שטרוד במצוה :

הלכה ד מתני' אמר ר' טרפון וכו' כדיי היית. ראוי היית ליהרג ואם היית מת היית מתחייב בנפשך:

גמ' חברייא בשם ר' יוחנן וכו'. גרסינן להא פ' י"א דסנהדרין הלכה ד' ובפ"ב דע"ז דודים ד"ס לד"ת כלומר קרובים הן לד"ת וחביבים הן כד"ת : וחכך כיין הטוב. חכך של סופרים כיין הטוב של תורה : כי טובים דודיך. דברי סופרים הקרובים לד"ת וחביבים יותר מיינה של תורה : יש בהן קולין. כלומר לפעמים תמצא בהן יותר קולא מד"ס אבל הן חמורין לעולם כדקתני במתני' דסנהדרין ומייתי לקמיה :

דכתיב

מראה הפנים

הא בעונתה חביבה מדברי תורה. וקס"ד דאפי' כאלו שתורתן אומנותן קמדייקינן הכי ומשני היא היא לאלו שתורתן אומנותן כדר' יודן וכו' ולפ"ז הוה אזלא הך סוגיא כדברי ר' מני בבבלי דף י' ע"ב דאמר גדול הקורא ק"ש בעונתה יותר מהעוסק בתורה מדקתני הקורא מכאן ואילך וכו' כאדם הקורא בתורה מכלל דקורא בעונתה עדיף והיינו דאכ"ע קאי ולא על אלו שתורתן אומנותן וכן נראה מדברי התוס' שמפרשים כך להא דר' מני בהרי הקשו תימה אפי' תפלה נמי דהא אמרי' פ"ק דשבת כגון אנו מפסיקין בין לק"ש בין לתפלה ותירצו בדוחק דה"ק יותר מהעוסק בתורה פעם אחרת שלא בשעת ק"ש אבל העוסק בתורה בשעת ק"ש לא מיירי ואפי' לתפלה פוסק. וקשיא לתירוצם דאי הכי מאי קמ"ל ר' מני אי לאו דנ"מ איכא לענין הפסקה לזה מפני זה אבל הרשב"א ז"ל לא היה מפרש כן לדברי ר' מנא שכתב וז"ל הא דקאמר יותר מהעוסק בתורה נראה דלאו דוקא תורה דאלו כן פשיטא דאף היא תורה ועדיפא משום דבעונתה אלא אפי' מן השונה קאמר ונפקא מינה להפסיק ולבטל זה מפני זה ודוקא נמי במי שתורתו אומנותו הא לאו הכי מפסיק וקורא ואפי' אי עדיף שונה מק"ש בעונתה לפי שיכול לקרות בעונתה ואח"כ ישלים אותה שעה שהיה שונה מן השעות שהוא מתבטל ומתעסק בהן בצרכיו והכין משמע בירושלמי ומיהו בירושלמי איפליגו אי עדיף מן הקורא בתורה דוקא ולא מן השונה או אפי' מן השונה עכ"ל ולפירושו ז"ל קושית התוס' מסולקת היא. ומיהו נ"ל דדברי ר' מנא אזלי כשינויא דר' אבא מרי הכא וס"ל כרשב"י בחדא ופליג עליה בחדא והיינו לענין דמשנה עדיפא ממקרא ס"ל כוותיה והלכך קמ"ל דאפי' מי שתורתו אומנותו צריך להפסיק מד"ת לק"ש בעונתה ואפי' מן המשנה דק"ש בעונתה עדיפא והא פליג ארשב"י דאלו רשב"י ס"ל דהשונה וקורא ק"ש בעונתה שוין הן ואין דוחין זה מפני זה וליכא למימר דס"ל לר' מנא כרבנן דהכא דעבדי מקרא כמשנה דא"כ מאי קמ"ל פשיטא וכדקדוקו של הרשב"א ז"ל. ודברי ר' מנא לפירוש הזה אזלי כנוסחת הבבלי בשבת שהבאתי לעיל דר' יוחנן ס"ל לדידא דאף מי שתורתו אומנתו מפסיק מד"ת לק"ש בעונתה וזה פשוט :

בשבתך בביתך פרט לעוסקים במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתנים. הכי גרים בתוספתא כ"י אשר לפני וה"נ גרסי' בבבלי דף י"א בספרים אשר לפנינו והכי גרסינן נ"כ בסוכה דף כ"ה וכפי' רש"י ז"ל דמיתורא דקרא ובלכתך בדרך דרשינן למעוטי חתן שהוא טרוד במצוה אע"פ שאינו עוסק בידים עכשיו להמצוה והתוס' שם היה לפניהם הגי' בהפך בבבלי כאן ובתוספתא בדפוס הגי' בהפך כמו שהביאו התוס' :

תני מעשה בראב"ע וכו'. נשתבשה הגי' בכאן וה"ג בתוספתא פ"ק והיה ר' ישמעאל מוטה ור' אליעזר זקוף והגיע זמן ק"ש ונזקף ר' ישמעאל והטה ר"א א"ל ר' ישמעאל מה זה אלעזר אמר לו ישמעאל אומרים לאחד זקנך מגודל אמר להם יהיה כנגד המשחיתים אני שהייתי זקוף הטיתי אתה שהיית מוטה זקפת אמר לו אתה הטית כדברי ב"ש אני נזקפתי לקיים דברי בית הלל וכן הוא בבבלי שם ויהיה כנגד המשחיתים פי' רש"י ז"ל הגדול הזה יהיה נתון להער ולמספריים שאביא עליו ואשחיתנו. אבל הרשב"א ז"ל פי' כלומר אומר לאחד מפני מה אתה מגדל זקנך אמר להם כנגד אותם שהם משחיתים זקנם ולהוציא מלבם וכן מוכח מהתוספתא ומהכא דקאמר מפני מה זקנך מגודל :

דודים דברי סופרים וכו' אין תפילין וכו'. בפ' ואלו הן הנחנקין בארתי בארוכה בענין זה ואין כאן מקומו :

על

פירוש מבעל ספר חרדים

והא תנינן הקורא וכו'. וקשיא לרבי שמעון דפסיק קריאת שמע בעונתה בשביל דברי תורה ותימא וכי על התנא מקשים ממשנה והא תנא הוא ופליג. ונראה דהכי פריך דאותה משנה נשנית סתם ולא מצינו שחלק רבי שמעון שמע מינה דמודה בה שכך שנויה משנה בנויה מהתנאים הקדמונים. ומתרץ ר' יודן דאין הכי נמי דמודה בה אלא שסובר שלא נשנית אלא לרוב בני אדם שאין תורתם אומנותם אבל למי שתורתו אומנתו כמוהו לא נשנית וכי שמע לרבנן דדורו במתניתין בפרקא קמא דשבת דחבירים שתורתן אומנותן מפסיקין חלק עליהם כדאמר רבי יוחנן לעיל בשמו שהיה תדיר דלא פסיק גירסא מפומיה : ורבי אבא מרי. תירץ דמודה רבי שמעון בן יוחאי במשנת הראשונים דשנו דהקורא אחר עונת שמע כקורא בתורה אלא שהוא הולך לשיטתו דמשנה עדיפא ממקרא והיינו דשנו לכולי עלמא כקורא בתורה וכמי שתורתו אומנתו נשנית לרבי שמעון בן יוחאי דמשנה עדיפא ממקרא דייק כקורא בתורה ולא כקורא משנה הא בזמנה כמשנה היא דתורתו אומנתו לא יתליפו משנתן בה דהא שקולין הן אבל במי שאין תורתו אומנתו אף ממשנה עדיפא בעונתה ורבנן עבדי מקרא כמשנה דמקרא ומשנה שוין הלכך על כרחין לא תידוק הא בזמנה כמשנה אלא הא בזמנה חביבה מכל עסק תורה בין למי שתורתו אומנתו בין למי שאין תורתו אומנתו : מתני'. בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטו. על צדיהן דרך שכיבה דכתיב בשכבך. ובבקר יעמדו יקראו בעמידה דכתיב ובקומך : כדרכן. כלומר כמו שרוצים או בשכיבה או בעמידה או בהליכה : מה מקיימין ב"ש בשבתך בביתך וכו'. מפרש הבבלי מדלא כתיב בשבת ובלכת דייקינן בשבת דידך ובלכת דידך הוא דמחייבת הא דמצוה פטירא : ובלכתך בדרך. פרט לחתן ואע"ג דחתן נמי עוסק במצוה הוא אי לאו קרא יתירה לא נפקא לן מקרא קמא דכיון דעוסק במצוה לא כתיב בקרא בהדיא אלא מיעוטא בעלמא היא דקא דרשינן לא ממעטינן מינה אלא עוסק במלאכת מצוה דאיכא טירדא אבל חתן דמחשבה בעלמא הוא שמחשב על בעילת בתולה אי לאו מיעוט קרא יתירה לא אמעיט עד כאן לשון רש"י : הכי מעשה בר' אלעזר בן עזריה ורבי ישמעאל שהיו וכו' הגיע זמן עונת קריאת שמע. של שחרית והבבלי מייתי המעשה להיפך דקבל דבקרית שמע ערבית הוה מדלא הזכיר ק"ש ע"ש : נזקף ר' אלעזר בן עזריה. כבית שמאי דתנן ובבקר יעמדו : אומר לאחד בשוק שאמרו לו זקנך מגודל והוא אומר וכו'. אמשול לך משל למה הדבר דומה לאחד שאומרים לו זקנך נאה ומגודל והוא אומר להם הואיל וקלסתם אותו יהיה כנגד המשחיתים הגידול הזה יהיה נתון לתער ולמספרים שאביא עליו ואשחיתנו : אני שהייתי מוטה נזקפתי. דהייתי כמקלס מעשיך שהיית זקוף ואתה הטית : אתה נזקפת כדברי בית שמאי ואני הטיתי כדברי בית הלל. כלומר אתה טעית כי חשבת שלכתחלה הייתי זקוף בבוקר קודם עונת קרית שמע מזומן לקרות מעומד לקיים דברי בית שמאי דאמרי יעמדו ולא כן היה הדבר דאדרבה לפי תומי הייתי עומד ולא הייתי יושב בקרית שמע כלל וכשהגיע זמן קרית שמע אילו אתה לא נזקפת לא הייתי מוטה דהיינו עושין כדברי בית הלל דאמרי קורין כדרכן כלומר לפי ההזדמן אך כפי שראיתיך זקוף ומכוין לקיים דברי בית שמאי כוונתי להודיעך שאני איני סובר כמותך דעבדת כבית שמאי אלא כבית הלל : דבר אחר. מפרש בבבלי דלהכי אמר דבר אחר דלא תיקשי לך הרי לבית הלל קורין כפי ההזדמן ואם כן למה לא קראת מעומד ואם היית רוצה להודיעני דעתך פעם אחרת היית אומר לי שב : שמא יראו התלמידים וכו'. ויעלה על דעתם שדעתנו שוה כבית שמאי והיו פוסקים כך דמעשה רב : מתני'. כדי היית לחוב בעצמך וכו'. דכיון דנפסק הלכה כבית הלל העושה דלא כוותייהו אע"ג דסמיך אדבית שמאי מיקרי עובר על דברי חכמים דחייב מיתה וכדאמרינן לעיל על מאן דעבד כרבי שמעון נגד רבנן דנשכו נחש גבי ספיחי שביעית : גמרא. ותכך. של כנסת ישראל הם סופרים כיין הטוב יינה של תורה דכתיב ושתו ביין מסכתי : דתנינן תמן האומר אין תפלין. בפרק הנחנקין גבי זקן ממרא על פי בית דין ופירש רש"י התם דהאומר אין תפלין פטור דאין זו הוראה דזיל קרי בי רב הוא : חמש טוטפות יש. שאף על פי שאין דבר זה אלא להוסיף על דברי סופרים חייב דמדרש סופרים הוא לטוטפות לט"ט פו"ת הרי כאן ארבע : חמורים דברי זקנים וכו'. חמודים בדלת גרסינן כלומר נחמדים באזני השומעים. ובספר עין יעקב מצאתי חביבין וכן היא:

דכתיב

שנויי נוסחאות (שו"ח) ואינה בכי"ל ובד"ו שאינה. (שוי"א) יעמדו בד"ו יעמודו. שנאמר בשכבך ובקומך בד"ו שנאמר בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך. (שוי"ג) בשבתך בביתך בד"ו ליתא. (שוט"ו) שבני בכי"ל שדרך בני. (שוי"ח) לחתן ותני בד"ו לחתנים תני. (שוי"ט) והוה בד"ו והיה. (שו"כ) זמן ק"ש בד"ו זמן עונת ק"ש. ראב"ע לר' ישמעאל בד"ו ר' אלעזר לר' ישמעאל. מן השוק בד"ו בשוק. זקנך מגודל בכי"ל מגדל זקנך. (שוכ"א) יהיה בכי"ל ליתא. (שוכ"ד) לחוב בעצמך בד"ו לחוב על עצמך. חברייא בד"ו ליתא. (שוכ"ה) חכך במקרא וחכך.

עמודי ירושלים תנינא

שהרי ר"ט אילו לא קרא לא היה עובר עליו אלא בעשה כו' הנה בס' יראים (סי' י"א) כ' דהשמר לך פן תשכח כו' שהוא אזהרה שיקרא ק"ש למי שאינו קורא ק"ש עובר על זה ע"ש. וראיתי בס' דברי חיים בהקדמה (ד"ג ע"א) שתמה עליו מהירושלמי הזה דהא השמר הוה לאו וא"כ הו"ל להירושלמי לומר דעובר בל"ת ע"ש ולדעתי לק"מ דהא יש פלוגתא במנחות (ל"ו ב') אם השמר דעשה עשה או לאו וא"כ י"ל דר' אבא דירושלמי סובר דהשמר דעשה הוא עשה וע"כ לא מנה הלאו ולמנות עוד עשה אין נ"מ דבלא"ה הוא עובר וא"ש :

טוב ירושלים

לא היה עובר אלא בעשה כו'. מבואר מזה דלא כדעת ספר חרדים נסתפקתי בשם ס' שושן עדות דהעונש על מ"ע גדולה מאד ואין ערוך לו דא"כ מה ראי' מזה לחמורים ד"ס מד"ת ועי' מש"כ ע"ז במק"א. ודע דבאמת כאן שהוא מיתה בידי אדם ע"י ליסטים ודאי דאינו חייב אף אם יעבור על דברי חכמים וי"ע. ולכאורה ממ"ש דאם ל"ק ק"ש עובר בעשה נראה קצ"ר לשיטת הרמב"ן וסיעתו הסוברים דק"ש שחרית וערבית הם שתי מ"ע ויש לדחות :

עין משפט
נר מצוה

לג
א מיי' פ"א מהל' ק"ש הי"ג טוש"ע או"ח סי' נח ס"ו

לד
ב מיי' פ"ב שם ה"ב סמ"ג עשין יח טוש"ע שם סי' סג ס"א

לה
ג מיי' פ"ד שם ה"א סמ"ג שם טוש"ע שם סי' ע ס"ג

לו
ד מיי' פ"ד מהל' ממרים ה"ג סמ"ג עשין קיא לאוין רי

מסורת הש"ס

ברכות י :

ב"מ לג ירושלמי שבת פט"ז ה"א. הוריות פ"ג ה"ה.

ברכות י :

שם יא.

שם טז סוכה כד. ברכות שם. תוספתא פ"א

ברכות י :

ירושלמי פי"א מסנהדרין ה"ז ופ"ב מע"ז ה"ו

שה"ש א

שם א

קהלת י

סנהדרין פח :